

करणव्यत्ययः । एवं पादत्रयेणेन्द्रं स्तुवा ऋविज आहृ हे ऋविजः यूयं स्वस्तिभिः
अविनाशैः सदा सर्वदा नोऽस्मान्पात रक्षत ॥५४॥

VII. समिद्धोऽग्निरश्विना ततो घर्मा विराट् सुतः ।

डुहे धेनुः सरस्वती सोमं शुक्रमिहेन्द्रियम् ॥५५॥

का° [११. ६. १५.] आप्रियश्च समिद्धोऽग्निरश्विनेति । समिद्ध इत्याद्या द्वाद-
शानुष्टुभः चकारात्त्रिपशोः प्रयाजयाज्याः इति सूत्रार्थः ॥ विदर्भिदृष्टा अश्विसर-
स्वतीन्द्रदेवत्या आप्रीसंज्ञा द्वादशानुष्टुभः । अश्विनावध्वर्यु देवानामिति तौ प्रति
होता प्राहृ हे अश्विना अश्विनौ अग्निः समिद्धो दीप्तोऽस्ति हविर्दहनक्षमोऽस्ति
घर्मः प्रवर्ग्यः ततोऽस्ति विराट् विविधं राजमानः सोमः सुतोऽभिषुतः । किं च
धिनोति प्रीणाति धेनुः औणादिको नुप्रत्ययो धिवेः वलोपो गुणश्च प्रीणयित्री
सरस्वती इह यज्ञे सोमं डुहे डुग्धे डुह प्रपूरणे लटि तडि प्रथमैकवचने ढेरवे
लोपस्त आत्मनेपदधिति [पा° ७. १. ४१.] तलोपे डुहे इति वृषम् । कीदृशं सो-
मं शुक्रं शुक्लं शुद्धम् इन्द्रियमिन्द्राय हितं बलकरम् । एतावता यज्ञसम्पत्तिरस्ति
युवामागहतमिति भावः ॥५५॥

तनूपा भिषजा सुतेऽश्विनोभा सरस्वती ।

अधा रजाऽसीन्द्रियमिन्द्राय पथिभिर्वहान् ॥५६॥

उभा अश्विना उभौ अश्विनौ सरस्वती मधा मधुना रजांसि लोकान् डुहन्ति
पूरयन्ति पूर्वर्चो (12.) डुहे इत्यस्य वचनव्यत्ययेनेहानुषङ्गः लोका रजांस्युच्यन्ते
इति [निरु° ४. ११.] यास्कोक्ते रजःशब्दोऽत्र लोकवाची । कीदृशावश्विनौ त-
नूपा तनूः शरीराणि पातस्तौ तनूपौ शरीराणां रक्षितारौ भिषजा भिषजौ वै-
द्यौ । क्व सति । सुते सोमेऽभिषुते सति पूरयन्तीत्यर्थः । किं च अश्विसरस्वत्य
इन्द्राय इन्द्रियं वीर्यं पथिभिर्यज्ञमार्गैः वहान्वहन्ति इतश्च लोपः परस्मैपदधिति
[पा° ३. ४. १७.] इकारलोपे वहानिति वृषम् ॥५६॥

इन्द्रयिन्दुः सरस्वती नराशब्देन नग्नङ्गम् ।